

Перлинами української фортепіанної музики по праву вважаються музичні твори малої форми: *п'єси* В.Барвінського, Р.Глієра, В.Косенка, А.Кос-Анатольського, Ж.Колодуб, Н.Нижанківського, М.Сильванського, А.Штогаренка, В.Шамо та ін. Твори цих композиторів вкрай важливо використовувати не лише у практиці фортепіанної підготовки студентів музично-педагогічних факультетів, а й в концертно-освітній діяльності майбутніх учителів музики, під час проведення лекторіїв, концертів для учнів шкіл. Адже використання національної музики сприяє зміцненню народних традицій, протистоїть масовій культурі, формує в молоді високі естетичні смаки та утверджує національний виховний ідеал.

Тож, жанровий підхід у вивченні українського музичного репертуару забезпечує цілісність сприйняття студентами національної музики у контексті розвитку світової музичної культури. Стаття окреслює напрямки вивчення української музики згідно жанрового підходу в умовах фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів, однак не висчерпує всіх питань опрацювання національної музичної спадщини. В межах даного підходу потребує окремого дослідження визначення жанрових паралелей в українській та світовій музичній культурі, особливостей національного колориту та художніх засобів відтворення образного змісту музики.

Література

1. *Мистецтво у розвитку особистості*: Монографія. (За ред. Ничкало Н.Г.). – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
2. *Ничкало Н.Г.* Національна доктрина розвитку освіти і педагогічна наука в Україні // Професійна освіта: педагогіка і психологія, 2003. – Вип. IV. – С. 421 – 439.
3. *Падалка Г.М.* Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
4. *Шульгіна В.Д.* Забуті сторінки українського фортепіанного педагогічного репертуару XIX століття // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 2. (7). – К.: НПУ, 2005. – 154 с.

УДК 371.134:78

Рейзенкінд Т.Й.

СУЧАСНІ НАУКОВІ МЕТОДИ ПІЗНАННЯ У ПОЛІХУДОЖНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

В статтє раскрывається возможность применения научно-познавательных методов в контексте полихудожественной подготовки будущих учителей музыки. Их особенностью является взаимодействие образного и понятийного типов мышления, которые наиболее эффективно развиваются средствами компьютерных технологий.

Ключевые слова: *научные методы познания, образное мышление, метафора, полихудожественная подготовка будущих учителей музыки.*

Модернізація системи освіти в Україні вимагає нових підходів до професійної підготовки майбутніх вчителів музики. Ці перетворення відбиті у таких нормативних документах, як Державна Національна програма «Освіта» (Україна – XXI століття) (1994), Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1999), «Про вищу освіту» (2002), Національна доктрина розвитку освіти (2002), в яких підкреслюється необхідність зв'язку між науково-дослідною роботою студентів та їх науково-пізнавальною діяльністю.

З точки зору педагогічних досліджень, методи наукового пізнання передбачають досягнення мети на основі спрямованості студентів на дослідження явищ, подій і процесів та засвоєння способів наукової діяльності, оволодіння системою умінь, навичок, знань. Вони також спрямовані на «приріст» нового знання у порівнянні з існуючими методами

дослідження, які ґрунтуються на засвоєнні теоретичних і практичних знань в певній галузі.

Проблемі наукового пізнання в галузі мистецької освіти присвячені праці І. Зязюна, О. Щолокової, Г. Падалки, М. Фалько та інших. У цих працях розкривається сутність сучасних наукових методів пізнання, досвід аналізу і прогнозування діяльності на основі оволодіння методами науково-інформаційного пошуку, обробки та оформлення результатів виконаної дослідної роботи, способами науково-педагогічного стилю мислення [6, с. 147].

Водночас автори не зупиняються на тих методах наукового пізнання, які за допомогою інформатизації та комп'ютеризації дозволяють формувати понятійне, образне, конвергентне, дивергентне мислення, що має велике значення для поліхудожньої підготовки майбутніх фахівців в галузі мистецької освіти. Таким чином, виникає протиріччя між потребою вивчення особливостей сучасного наукового мислення у контексті поліхудожньої підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах і відсутністю його обґрунтування з позицій сучасних інформаційно-комунікативних підходів. У поліхудожній підготовці майбутнього вчителя музики ця проблема набуває особливої актуальності.

Ми у своєму дослідженні, присвяченому поліхудожньому вихованню учнівської молоді та студентам факультету мистецтва, звернули увагу на семантичний підхід до наукових методів пізнання, що зумовлено наступними умовами.

Пізнання творів мистецтва є водночас науковим осягненням картин світу та усвідомленням сутності образу власного «Я». Кожний художній твір представляє собою тип образної конструкції, яка опосередковано ґрунтується на філософських, психологічних, мистецтвознавчих концепціях. Але зміст твору транлюється за допомогою художнього образу. Якщо звернутися до аналізу художніх засобів виразності, не зважаючи на максимальне забезпечення впливу на сферу інтуїції, образне мислення підпорядковується певним законам мистецтва, зокрема гармонії, стилів, жанрів відповідно до кожної епохи.

Психологія мистецтва ґрунтується на закономірностях впливу сфери безсвідомого на свідомість реципієнта. Механізмом цього впливу є символ, який декодується в процесі пізнання художнього твору.

Це дозволяє наповнити процесуально-змістовим контекстом гуманістично зорієнтований підхід до поліхудожньої професійної підготовки майбутніх фахівців на основі синергетичних закономірностей. Стає можливим виокремити в науково-пізнавальних методах корисні метафоричні схеми, які утворюють у свідомості людини цілісну поліфонічну партитуру.

При цьому ми виходили з того, що складовою цих методів є образ, уява – вигаданий образ, даний в уяві але не маючий аналогів в реальності. Зазначимо, що сприйняті раніше образи мають відображення в художніх, художньо-фантастичних та науково-фантастичних творах, а також у фундаментальних наукових працях. Саме цей чинник є важливим для застосування наукових методів пізнання як у науково-дослідній діяльності, так і в художній діяльності.

Аналіз отриманих нами результатів здійснювався за таким планом. Розглядався контекст свідомого та безсвідомого як самостійних або взаємопов'язаних структурних одиниць (І. Зязюн, К. Юнг, З. Фрейд, Н. Зборовська). Безсвідоме розглядалося як чинник, який підтверджує джерела формування науково-образного мислення. При цьому під образним мисленням ми розуміли чуттєву форму прояву внутрішнього світу особистості, показником якої є специфічна просторова організація.

Оскільки складовою науково-художніх методів є метафора, вона розглядалася нами не лише як атрибут художньої мови, що передбачає створення уявлень на основі фантазування, варіювання різноманітними образами, конструктами, дистанційно віддаленими одне від одного, а й у контексті когнітивної моделі, що утворюється внаслідок спостережень і формується у вигляді розумових висновків та абстрактних суб'єктивних понять [4, с. 512].

Останнє впливає на наукові методи пізнання з точки зору накопичення та впровадження, а також варіювання певною інформацією, що забезпечує орієнтацію в

науково-інформаційному просторі.

У даному випадку ми знаходилися у руслі досліджень В. Роменця щодо синкретизму уявлень в художньому та науково-дослідному пізнанні. Сам цей чинник, який дозволяє провести паралель між сучасними науковими і художніми методами пізнання, можна вважати стрижнем сучасної поліхудожньої підготовки майбутніх вчителів мистецьких дисциплін.

У цьому зв'язку визначимо такі компоненти методів науково-пізнавальної діяльності у контексті поліхудожньої діяльності:

– інтегративно-з'єднувальний компонент, що поєднує міфо-архаїчні елементи абстрактного мислення на основі виділення аналогій в символах у процесі передачі інформації. Це відбивається у сучасних методах наукового пізнання в умовах застосування карикюлярного підходу, який передбачає укрупнення естетичного компонента у всіх циклах професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін;

– семантично-орієнтаційний компонент, який пов'язаний з експертною оцінкою, накопиченням фундаментальних методологічних знань (філософських, психологічних, педагогічних) та висловленні цих знань в образній формі, зумовленої особливостями символіки.

Викладене вище дозволяє нам зробити такі висновки.

1. Наукові методи пізнання є способом діяльності, метою якої є осмислення багатшаровості свідомості людини. Вона ґрунтується на поєднанні різних видів мислення: образного, понятійного, дивергентного. Це сприяє формуванню і утворенню нових продуктів творчої діяльності, які не існують у реальному середовищі.

2. Образне мислення слід розглядати як складний динамічний процес, який базується на метафорі, яка є складовою наукових та художніх методів пізнання. Тому не слід розглядати образне та понятійне мислення відокремлено. Це зумовлено можливістю проведення паралелі між аналітичними методами в науковому та науково-художніми методами пізнання і виправдовує включення в процес осмислення наукового пізнання такого терміну як «абсорбційна модель», що поєднує понятійне та образне мислення на основі «карикуляторного підходу», основою якого є естетизація професійної підготовки майбутнього вчителя музики.

3. Осмисленню змісту наукових методів пізнання сприяє оволодіння інформаційною культурою, зокрема комп'ютерними технологіями. Розроблені блоки програм свідчать про багатшаровість наукових методів пізнання, враховуючи баланс між понятійними та ірраціональними компонентами.

Подальша перспектива розробки науково-художніх методів пізнання у контексті поліхудожньої підготовки студентів у вищих навчальних закладах залежить від розробки комп'ютерних презентацій на основі врахування сучасних форм мислення.

Література:

1. **Капіца В. Д., Цигуль О. В.** Соціо-комунікативні відносини громадянського суспільства / Володимир Капіца // Громадянське суспільство та проблеми становлення особистості: Наукові доповіді та повідомлення Міжнародної науково-практичної конференції. – Вип. 1. / Ред. кол.: А. С. Лобанова (наук. ред.) та ін. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – С. 73-76.
2. **Лихи Т.** История современной психологии / Т. Лихи. – 3-е изд. – С.-Пб.: Питер, 2003. – 440 с. – С. 13-21.
3. **Падалка Г. М.** Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
4. **Солсо Р.** Когнитивная психология. – С.-Пб.: Питер, 2002. – 592 с. с ил. –Серия «Мастера психологии».
5. **Стефаненко П.В.** Дистанційне навчання у вищій школі: [монографія]. – Донецьк: ДонНТУ, 2002. – 400 с.

6. **Фалько М.** Дослідницька діяльність в структурі професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін // Професійно-художня освіта в Україні: Збірник наукових праць / Ред. кол. І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич (заст. голови), Р. Т. Шмагало (заст. голови) та інші. – Київ-Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2003. – С. 173-180.
7. **Филонов Павел.** Дневники. – С.-Пб.: Азбука, 2001. – 662 с.

УДК 78.071.2:786 (07)

Ярошенко О.М.

ЧИТАННЯ НОТ З ЛИСТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ МУЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

В статье рассмотрены основные стадии формирования навыков чтения нот с листа в подготовительном периоде изучения музыкальной грамоты, обосновывается возможность и эффективность использования технологических приемов авторской методики, основанной на относительной системе нотации для формирования музыкально-исполнительских навыков будущего учителя хореографии.

Ключевые слова: учитель хореографии, игра на фортепиано, чтение нот с листа.

Створення наукових підходів до читання нот з листа завжди хвилювало провідних викладачів гри на різних музичних інструментах (Р.О.Верхолаз, М.М.Рябов, І.Т.Назаров, Г.М.Ципін та інші). Вони розглядали процес формування навичок вільного читання з листа як важливий компонент інструментальної підготовки вчителя (Г.Ципін), як провідний вид роботи для формування відчуття довільних рухів (І.Назаров), як вид звукомоторних зв'язків для навчання дітей розуміння музичної мови (Р.Верхолаз) [3, 5, 7].

Узагальнення досягнень фундаторів фортепіанної школи та їх екстраполяція на проблеми фахової підготовки вчителя хореографії вимагають постійного пошуку і впровадження у навчальний процес новітніх підходів.

Дослідження сучасної методики навчання музиці в контексті читання з аркуша, упровадження технологій авторської методики в систему інструментальної підготовки вчителів хореографії, на нашу думку, сприятиме ефективному розв'язанню зазначеної проблеми, що й стало приводом для написання даної статті. Її метою є розкриття основних стадій формування навичок читання нот з листа у студентів за спеціальністю „хореографія” на етапі опанування музичною грамотою.

Формування музичної культури майбутнього вчителя хореографії є процесом багаторівневим, який вимагає відпрацювання відповідного репертуару, дотримання необхідних форм роботи під керівництвом викладача, самостійної роботи. Зрозуміло, що тільки в процесі опанування курсів з музичного інструмента, музично-теоретичних, вокальних, хорознавчих дисциплін вирішити зазначені завдання неможливо. Студентам необхідна обізнаність в галузі різноманітних музичних явищ, яка практично може бути здійснена лише за умов знайомства з новими творами шляхом слухового сприйняття або у процесі особистого музикування.

У вищих педагогічних навчальних закладах ефективність інструментальної (фортепіанної) підготовки майбутніх вчителів хореографії значною мірою залежить від рівня сформованості навичок читання з листа, які передбачаються програмними вимогами до навчальної дисципліни „Гра на музичному інструменті” і за відсутності яких неможливо досягти ефективних результатів. В сучасній системі мистецької освіти зазначена проблема привертає пильну увагу, але залишається не розв'язаною. Основним шляхом її вирішення вбачається пошук оптимальних методів, спрямованих на самостійну роботу.

Відомо, що студент хореографічної спеціальності сприймає музичне мистецтво в першу чергу на рівні м'язових і рухових реакцій, а слухові реакції спочатку відходять на